

انصاف و عدل

مروری بر تجربه اقتصادی جهان سازندگی

مجتبی حسنی

امین شاه بابای آشتیانی

با مقدمه دکتر حجت الله عبدالملکی

سرشناسه: حسینی، مجتبی، ۱۳۶۵ -

عنوان و نام پدیدآور: اقتصاد جهادی: مروری بر تجربه اقتصادی جهادسازندگی/مجتبی حسینی،
امین شاه‌بابای‌آشتیانی؛ به اهتمام گروه اقتصاد و مدیریت معاونت علمی مرکز
تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع).

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، بسیج دانشجویی، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ص؛ ۱۴/۵ * ۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۵-۰۴۰-۴

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ الف ۷/۲ ح/۲۲۳۰ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۳

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۴۲۵۱۴۴۹

اقتصاد جهادی

مروری بر تجربه اقتصادی جهاد سازندگی

پدیدآور: ه: مجتبی حسینی - امین شاه‌بابای‌آشتیانی

ب: اهتمام: ه: اقتصاد و مدیریت معاونت علمی

مرکز تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع)

ن: ر: علم: ه: مهد: قلی‌نژاد

معاون علمی مرکز تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع)

ناشر: انتشارات بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق (ع)

ویراستار فنی: نگارشی: مهدی محمدی

صفحه‌آرایی: علی صریحی

موضوع: اقتصاد مقاومتی

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

آدرس: تهران خیابان انقلاب - نرسیده به فلسطین جنوبی - پلاک ۱۱ - واحد ۱/۲

انتشارات بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق (ع)

همراه: ۰۹۱۰۹۸۰۵۰۵۵

تلفن: ۶۶۴۸۶۱۲۰

۶۶۴۸۵۸۵۰

sadid.basijisu.com

rc.basijisu.com

sadidisu@gmail.com

فهرست تفصیلی

مقدمه ناشر | ۱۱

مقدمه استاد | ۱۵

پیش‌گفتار | ۱۹

فصل اول: بسترها، رونق‌دهنده‌ها، شکل‌گیری جهاد سازندگی | ۲۵

● اجمالی از نقش و نظرات شهید بهشتی درباره این نهاد | ۲۳

● صدور فرمان تشکیل جهاد سازندگی در نامه حضرت امام (ع) | ۳۹

● اهداف تشکیل جهاد سازندگی | ۶۵

فصل دوم: جهاد سازندگی، الگوی موفق برای جهاد

اقتصادی | ۴۹

● مقدمه | ۵۱

● مؤلفه‌هایی از نظام اقتصادی | ۵۴

تأکید ویژه بر «کار» | ۵۷

قانون کار جمهوری اسلامی ایران | ۶۳

کار از جنس «کار خودِ مردم» | ۶۸

کار در فضایی «اخوت‌محور» | ۷۶

شروع کار از «روستاها و مناطق دورافتاده‌تر» و اولویت‌دهی به مستضعفین | ۸۱

ابتناء کار بر نوآوری و دانش | ۸۴

پل بعثت؛ نمونه خاص و شاهکار مهندسی جنگ جهاد | ۸۶

کار با اولویت خوداتکایی | ۹۵

● مؤلفه‌هایی از نظام تشکیلاتی | ۱۰۲

- مردم‌مداری و وفاق اجتماعی بر محور ولایت | ۱۰۷
- سادگی و انعطاف‌پذیری ساختار تشکیلاتی جهاد | ۱۱۸
- منطقه‌ای عمل کردن | ۱۲۲
- کار جمعی و فعالیت شورایی | ۱۲۴
- استقلال و عدم تمرکز واحدهای اجرایی جهاد سازندگی | ۱۳۳
- محدود نبودن به مرزهای جغرافیایی و پیگیری تحقق آرمان‌ها در سراسر جهان | ۱۳۳

فصل سوم: تلاطم تشکیلاتی جهاد سازندگی آن با تأکید

بر نقش مجلس شورای اسلامی | ۱۳۷

- خلاصه ای، طرح تشکیلاتی اولیه جهاد | ۱۳۹
- جهاد سازندگی، مجلس شورای اسلامی | ۱۴۱
- الزام وزارت، نهادهای مسلمات دولتی و نهادهای انقلابی در ارائه اساس‌نامه به مجلس و به طرز خاص بررسی اساس‌نامه جهاد سازندگی | ۱۴۲
- خلاصه‌ای از مفاد اساس‌نامه جدید | ۱۴۳
- تغییر و تحولات جدی از قس اساس‌نامه جدید | ۱۴۳
- ارزیابی این تحولات و نقاط ضعف و قوت آن‌ها | ۱۴۷
- مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی جهاد سازندگی (سال ۶۷) | ۱۵۰
- تفکیک وظایف بین وزارت‌خانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی (سال ۶۹) | ۱۵۳
- ادغام وزارت جهاد سازندگی (سال ۷۹) | ۱۵۶
- دو اشکال در نحوه تعامل نهاد قانون‌گذاری با جهاد سازندگی | ۱۵۷
- دور بودن از واقعیت‌های جهاد و قانونگذاری برای نهاد | ۱۵۷
- توجه نکردن به ساختار دومی‌نویسی تغییرات تشکیلاتی | ۱۵۸

فصل چهارم: چرایی افول و در نهایت ادغام رسمی جهاد

سازندگی | ۱۶۱

● مقدمه | ۱۶۳

- ناکارآمدی در تحقق هدف مورد نظر | ۱۶۳
- منتفی شدن هدف مورد نظر | ۱۶۳

کم‌اهمیت شدن یک هدف که نهادهای مرتبط با خود را نیز کم‌اهمیت خواهد کرد؛ | ۱۶۴

❶ ادغام از بُعد قانونی (در مجلس شورای اسلامی) | ۱۶۶

❷ افول و ادغام وزارت جهاد سازندگی (از بعد فراقانونی) | ۱۷۰

عمل‌زدگی ناشی از کم‌رنگ شدن انگیزه‌های الهی و مبنای اندیشه‌ای | ۱۷۰

تعارض روشی | ۱۷۸

غلبه بُعد سیاسی بر کارشناسی در ادغام جهاد | ۱۷۹

حرکت به سمت لیبرالیسم اقتصادی (اقتصاد بازار آزاد) | ۱۸۲

کم‌ترایی | ۱۸۳

مقطع و محوریت‌زدن رویکرد انقلابی و جهادی | ۱۸۵

پیوست‌ها | ۱۹

❶ طرح تشکیل جهاد سازندگی | ۱۸۹

❷ اسناد مربوط به پل بحث | ۱۹۶

کتاب‌نامه | ۲۰۳

❶ کتب | ۲۰۳

❷ مقالات فارسی | ۲۰۳

❸ مقالات انگلیسی | ۲۰۷

❹ تارنما و پایگاه اینترنتی | ۲۰۷

مقدمه ناشر

علوم اجتماعی عهده‌دار شناخت و حل مسائل جامعه هستند؛ در واقع شناخت اجتماعی مقایسه ارائه راهکار و حل مسائل است. مشکلات و مسائل اجتماعی جوامع گوناگون نیز تفاوت‌های بسیاری با هم دارند که برخاسته از اختلاف این جوامع نسبت فرهنگی، نظام نشانگانی، شرایط اقلیمی و جغرافیایی و نحوه حکومت و اداره آن‌هاست. به همین دلیل، دانش‌های اجتماعی - دست‌کم در مقام گزینش مسائل ارائه‌دهنده‌کار برای حل آن‌ها - در جوامع گوناگون رنگ و روی متفاوتی می‌یابند.

جامعه اسلامی ایران نیز مسائل و مشکلات ویژه خود را دارد که در پیوند با وضعیت خاص این جامعه است. در مقام شناخت و پاسخ‌گویی به مسائل این جامعه، توجه به تجربیات موفق و بررسی و تحلیل آن‌ها می‌تواند روش توسعه این علوم و حل مسائل بومی جامعه ما بسیار کمک کند.

بررسی و تحلیل این تجربیات می‌تواند دانش ضمنی نهفته در پس آن‌ها را به دانشی صریح، آگاهانه و تأملی تبدیل کند. چنین کاری دو مزیت عمده دارد:

- از یک سو باعث می‌شود این معارف اجتماعی ارزشمند حفظ و قابل انتقال شوند؛ زیرا دانش صریح قابلیت منتقل شدن دارد و می‌تواند موضوع گفت‌وگو و تأمل قرار بگیرد و به تبع، حفظ و ذخیره آن در فرهنگی خاص امکان‌پذیر گردد.

• از سوی دیگر می‌توانیم از دل چنین معارفی به راهکارهایی عملی و جدی برای حل مسائل جاری و کنونی جامعه خود دست بیابیم و با تجزیه و تحلیل و پردازش آن‌ها، به مدل‌هایی برای حل آن‌ها نائل شویم.

پژوهش پیش رو با عنوان «اقتصاد جهادی» نیز - که حاصل تلاش آقایان مجتبی حسنی و امین شاه‌بابای آشتیانی است - به بررسی یکی از این تجربیات موفق و بومی، یعنی تجربه جهاد سازندگی می‌پردازد و سعی می‌کند ابعاد و لایه‌های مختلف آن را بررسی و تحلیل کند.

جهاد سازندگی پدیده‌ای بود که از درون انقلاب اسلامی جوشید و زاییدهٔ ناسازی آن بود و در مقطع تاریخی حساسی، حل بسیاری از مشکلات و مسائل اجتماعی جامعه اسلامی ایران را عهده‌دار شد. در این اثر سیر تاریخی شکل‌گیری این نهاد، اثر انقلاب اسلامی و عوامل کارآیی و اثرگذاری آن بررسی شده است.

این پژوهش از آثار مکسوب وزارت علمی مرکز تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع) است و به نوبه خود، گوشه‌ای از فعالیت‌های این مرکز را در راستای تحول علوم انسانی منعکس می‌سازد. این مرکز به تلاش است با انتشار آثار متناسب با مخاطبان حوزوی و دانشگاهی، به بیان دانشگاهیان در حوزه مباحث علوم انسانی، علوم اجتماعی و فرهنگی، اعم از نظری و کاربردی، گامی در راستای اعتلای اندیشه ناب اسلامی بردارد و در این راستا دیدگاه‌های مخاطبان ارجمند دربارهٔ این اثر و نیز پیشنهادهای سازنده دربارهٔ موضوعات یادشده به گرمی استقبال می‌نماید. امید می‌رود که پژوهش حاضر، در کنار سایر پژوهش‌های اقتصادی مرکز تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع) به بهبود وضعیت اقتصادی کشور کمک نماید.

در پایان لازم است ضمن تشکر از نویسندگان محترم بابت نگارش این اثر وزین، از هم‌سنگران معاونت علمی این مرکز تحقیقاتی که با شعار «علوم انسانی اسلامی، از اندیشه تا زندگی»، و با تلاشی مجدانه، سعی در تحقق این شعار دارند، صمیمانه قدردانی و تشکر نماییم.

والحمد لله أولاً و آخراً

معاونت علمی

مرکز تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع)

www.ketab.ir